

Sygn. I C 339/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 marca 2015 r.

Sąd Okręgowy w Słupsku I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Małgorzata Banaś
Protokolant:	sekr. sądowy Małgorzata Bugiel

po rozpoznaniu w dniu 20 marca 2015 r. w Słupsku

na rozprawie

sprawy z powództwa M. P.

przeciwko Skarbowi Państwa – Zakładowi Karnemu w C.

o zadośćuczynienie

1. oddała powództwo;
2. nie obciąża powoda kosztami procesu.

Na oryginale właściwy podpis

Sygn. I C 339/14

UZASADNIENIE

P. P. w pozwie wniesionym w dniu 4 sierpnia 2014r. pierwotnie do Sądu Okręgowego w Koszalinie i przekazanym następnie ze względu na właściwość miejscowa do Sądu Okręgowego w Słupsku wniósł o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa – Zakładu Karnego w C. na swoją rzecz kwoty 110.000 zł tytułem zadośćuczynienia za naruszenie jego dóbr osobistych.

W uzasadnieniu swojego żądania wskazał, że w okresie przebywania w pozwanej jednostce poczynając od 2006 i nadal kwaterowany był w przepełnionych i źle wyposażonych celach mieszkalnych, w których na jednego osadzonego przypadało mniej niż 3m² powierzchni, a nadto nie było właściwej wentylacji, właściwego oświetlenia, odpowiednio wydzielonego kącika sanitarnego, co z kolei pozbawiało go możliwości zachowania jakiegokolwiek prywatności, utrudniony i bardzo ograniczony był dostęp do łaźni z ciepłą wodą. W konkluzji powyższego powód wywodził, że pozwany nie zapewnił mu humanitarnych warunków odbywania kary pozbawienia wolności, czym bezprawnie naruszył jego dobra osobiste w postaci godności, prywatności i intymności. Powyższe postępowanie pozwanego narusza zatem prawa osobiste przewidziane przepisach kodeksu cywilnego, kodeksu karnego i kodeksu karnego wykonawczego.

Reprezentująca pozwanego Skarb Państwa Zakład Karny w C., Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa wniosła o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego Skarbu Państwa kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa.

W uzasadnieniu swojego stanowiska pozwany co do części roszczenia zgłosił zarzut przedawnienia wskazując, że powód w pozwanej jednostce penitencjarnej przebywa od 28 czerwca 2006r. a zgodnie z przepisem art. 442¹ § 1 k.c. (przed nowelizacją art. 442 k.c.) roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem trzech lat od dnia w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia.

Natomiast co do roszczeń nieprzedawnionych nieprzekraczających trzech lat wstecz liczonych od daty wniesienia pozwu, czyli od dnia 5 sierpnia 2011r. pozwany podniósł, iż powodowi zapewniono warunki izolacji penitencjarnej zgodne z obowiązującymi przepisami, w tym godziwe warunki bytowe, a także pełną realizację uprawnień wynikających z kodeksu karnego wykonawczego, jak i wydanych na jego podstawie przepisów wykonawczych. Jednocześnie wskazał, że w związku z wejściem w życie § 2a-2i art.110 kodeksu karnego wykonawczego, osadzenie powoda w celi niespełniającej określonych w art.110 § 2 k.k.w. wymogów minimalnej przestrzeni mieszkalnej mogłoby nastąpić jedynie na podstawie doręczonej mu decyzji Dyrektora Zakładu Karnego. Skoro powód takiej decyzji nie posiada, tym samym jego twierdzenia o przeludnieniu i wynikających z tego złych warunkach bytowo-socjalnych pozbawione są racji. Dodatkowo wskazał, że w każdej celi powód miał zapewniony odpowiedni sprzęt kwaterunkowy, miejsce do spania, odpowiednie warunki do utrzymania higieny, wymagany dopływ powietrza, oświetlenie i odpowiednią do pory roku temperaturę. Na potwierdzenie swoich twierdzeń pozwany dołączył wyszczególnienie cel, w których przebywał powód z uwzględnieniem ich stanu osobowego oraz metrażu.

Sąd ustalił co następuje:

Powód M. P. w Zakładzie Karnym w C. odbywał karę pozbawienia wolności od dnia 28 czerwca 2006r. W okresie od 18 września 2008r. rozmieszczony był w następujących celach;

Numer celi mieszkalnej-pawilon	Okres przebywania	Powierzchnia celi	Łączna ilość osób osadzonych w celi
(...)	18 września 2008r. -16 października 2008r.	10,20 m ²	3
(...)	16 października 2008 r. - 17 maja 2010 r.	10,20 m ²	3
(...)	17 – 24 maja 2010 r.	10,20 m ²	3
(...)	24 maja 2010 r. – 21 czerwca 2010 r.	10,20 m ²	3
(...)	21 czerwca 2010 r.-28 lipca 2010 r.	10,20 m ²	3

(...)	28 lipca 2010 r. – 23 września 2010 r.	8,05 m ²	2
(...)	23 września 2010 r. - 18 listopada 2011 r.	12,35 m ²	4
(...)	18 listopada 2010 r. – 21 stycznia 2011 r.	12,35 m ²	4
(...)	21 stycznia 2011r.- 20 października 2011r.	23,97 m ²	7
(...)	20 października 2011 r. – 9 maja 2012 r.	14,97 m ²	4
(...)	9 maja 2012 r.	12,35 m ²	4
(...)	9 maja 2012 r. - 5 czerwca 2012 r.	12,35 m ²	4
(...)	5 czerwca 2012 r. – 23 sierpnia 2012 r.	14,97 m ²	4
(...)	23 - 24 sierpnia 2012r.	12,58 m ²	4
(...)	24 – 27 sierpnia 2012 r.	12,35 m ²	4
(...)	27 sierpnia 2012 r. – 30 lipca 2014 r.	12,58 m ²	4
(...)	30 lipca 2014 r. - 2 września 2014 r.	10,78 m ²	3
(...)	2 – 16 września 2014 r.	5,73 m ²	1 cela izolacji
(...)	16 września 2014r.- 9 października 2014r.	12,35 m ²	4
(...)	9 - 22 października 2014 r.	10,20 m ²	3

(...)	22 października 2014 r. i nadal	12,35 m2	4
-------	---------------------------------	----------	---

dowód; historia rozmieszczenia na karcie 65 i 67 akt.

Brak jest możliwości ustalenia dokładnego rozmieszczania osadzenia w okresie poprzedzającym tj. od przybycia do dnia 18 września 2008r. który to okres i tak objęty był zarzutem przedawnienia.

Cele w których przebywał powód wyposażone były w łóżko na jedną osobę, stół więzienny, taboret więzienny dla każdego osadzonego, szafka mała lub duża. Urządzenia sanitarne były oddzielone od celi zabudową stałą.

Dokonane przez pozwanego okresowe kontrole co do stanu higienicznego, warunków socjalnych i czystości cel nie potwierdziły odstępstw w tym zakresie.

Cele mieszkalne posiadają sprawną wentylację grawitacyjną, sprawność wentylacji grawitacyjnej corocznie jest potwierdzana specjalistycznymi badaniami wykonanymi przez Usługowy Zakład (...). Cella mieszkalna ogrzewana jest za pomocą grzejników żeliwnych.

W związku z zaleceniem Zastępcy Dyrektora Generalnego Służby Więziennej nr (...)(...) z dnia 12.02.2009 r.) podjęcia działań oszczędnościowych m. in. poprzez ograniczenie przez jednostki organizacyjne SW zużycia i kosztów paliw, energii oraz wody, w związku z rządowym programem oszczędnościowym, w Zakładzie Karnym w C. w dniu 27.02.2009 r. opracowano „Program oszczędnościowy” zatwierdzony przez Dyрекcję Zakładu Karnego w C., który zakładał m. in. „czasowe ograniczenia w dostawie energii elektrycznej w celach mieszkalnych na 3 godziny dziennie”. W dniu 19.03.2009 r. został opracowany „Harmonogram wyłączeń energii elektrycznej w pawilonach penitencjarnych, który od 23.03.2009 r. był realizowany przez rok czasu. W dniu 20.03.2009 r. poprzez zakładowy radiowęzeł wszyscy osadzeni w Zakładzie Karnym w C. zostali poinformowani o czasowych wyłączeniach prądu.

W celach, w których przebywał powód urządzenia sanitarne oddzielone były od celi zabudową stałą;

- 1) pawilon C/II pełną (od podłogi do sufitu) metalową z drzwiami wejściowymi, z doprowadzoną zimną i ciepłą wodą,
- 2) w pawilonie B, K pełną (od podłogi do sufitu) murowaną z drzwiami pełnymi, z doprowadzoną zimną i ciepłą wodą. Wyposażenie kąpoków sanitarnych stanowi umywalka, muszla klozetowa, dopływ zimnej i ciepłej wody.

Wszystkim osadzonym zapewnia się możliwość dbania o higienę osobistą. Normy przydziałów środków higieny osobistej dla osadzonych, określało Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 17.10.2003 r.- w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych. Środki higieny osobistej wydawane są osadzonym do 5-go dnia każdego miesiąca. Funkcjonariusz wykonujący w oddziałach penitencjarnych zadania kwatermistrzowskie, dostarcza do służby mundurowo-kwaterunkowej zestawienie zbiorcze środków higieny w terminie do 3-go dnia każdego miesiąca. Zestawienie zbiorcze środków higieny obejmuje potrzeby w zakresie pasty do zębów oraz kremu do golenia. Pozwana jednostka penitencjarna zapewniała powodowi organizację widzeń, spacerów, kąpeli, zakupów artykułów żywnościowych i tytoniowych, zajęć kulturalno - oświatowych, z zakresu kultury fizycznej i sportu oraz posług religijnych, a także innych zbiorowych zajęć osadzonych.

Dowód; protokoły z okresowej kontroli technicznej i sanitarnej, wykaz pomieszczeń w budynkach mieszkalnych – pawilon w ZK w C., k. 70-101.

Sąd zważył, co następuje.

W ocenie Sądu powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

W przedmiotowej sprawie istota sporu w znaczącym rozmiarze sprowadzała się do kwestii oceny ustalonych zdarzeń faktycznych nie tylko na gruncie przepisów art. 445 § 1 k.c. oraz art. 448 k.c., lecz również co do możliwości dochodzenia przez powoda roszczeń w postępowaniu sądowym w świetle podniesionego przez pozwanego zarzutu przedawnienia. Nie ulega wątpliwości, iż zgłoszone przez powoda roszczenie w zakresie zadośćuczynienia za doznaną krzywdę ma charakter majątkowy w związku z czym, zgodnie z brzmieniem ogólnej zasady wyrażonej w art. 117 § 1 k.c. podlega ono przedawnieniu. Bezspornym jest również i to, że przedmiotowe roszczenie, w szczególności stanowiąca jego podstawę szkoda, wynikało w ocenie powoda z czynu niedozwolonego.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do najdalej idącego zarzutu strony pozwanej tj. do zgłoszonego przez pozwanego zarzutu częściowego przedawnienia roszczenia powoda, stwierdzić należało, iż w oparciu o zebrany w sprawie materiał dowodowy w tym zeznania samego powoda zarzut ten w pełni zasługiwał na uwzględnienie.

Roszczenia powoda oparte zostały na art.445 i 448 k.c. Przepisy te stanowią podstawę do przyznania poszkodowanemu odpowiedniej sumy tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznana krzywdę.

Rzeczą powoda było nie tylko wykazanie przesłanek odpowiedzialności deliktowej, w tym zawinionego zachowania się strony pozwanej jako zdarzenia, z którym ustawa łączy obowiązek odszkodowawczy, oraz związku przyczynowego między tym zachowaniem a szkodą, ale również wobec zgłoszonego przez pozwanego zarzutu przedawnienia, iż roszczenia jego nie uległy przedawnieniu .

Powód obowiązkowi temu nie sprostał.

Roszczenia powoda oparte na przywołanych powyżej przepisach kodeksu cywilnego są roszczeniami majątkowymi i jako takie ulegają przedawnieniu, a do przedawnienia stosuje się przepis art.442 §1 kc. w brzmieniu obowiązującym do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 10 lutego 2007r. o zmianie ustawy Kodeks Cywilny (Dz.U.Nr 80,poz.538), normujący przedawnienie roszczeń z czynów niedozwolonych. Zgodnie z art.2 przywołanej powyżej ustawy uchylającej art.442 i wprowadzającej art.442¹ kc do roszczeń wymienionych w tym przepisie, powstałych przed dniem wejścia w życie ustawy, a według przepisów dotychczasowych w tym dniu jeszcze nie przedawnionych, stosuje się przepisy art.442¹ kc. Powołany przepis stanowił, że roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym przedawnia się z upływem lat trzech od dnia w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i osobie obowiązanej do jej naprawienia. Zgodnie z art. 442¹ k.c. roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i osobie zobowiązanej do jej naprawienia.

W pełni zgadzając się z utrwalonym w orzecznictwie kierunkiem wykładni art.442 kc , iż „właściwą chwilą dla określenia 3 letniego biegu przedawnienia jest moment dowiedzenia się o szkodzie, gdy poszkodowany zdaje sobie sprawę z ujemnych następstw zdarzenia wskazujących na fakt powstania szkody”, Sąd dokonał ustaleń w tym zakresie. Powód swoje żądanie opierał na twierdzeniu, iż doświadczał dyskomfortu z powodu niewłaściwych warunków. Musiał zatem mieć świadomość negatywnych odczuć w chwili gdy ich doznawał, a nie dopiero w chwili gdy wniósł pozew. Musiał też mieć świadomość kogo obciąża odpowiedzialność za swe negatywne odczucia.

Z treści zeznań powoda M. P. w sposób nie budzący żadnych wątpliwości wynika, że powód od samego początku tj. osadzenia w pozwanej jednostce penitencjarnej w 2006r. zdawał sobie sprawę z zaniedbań pozwanego naruszających jego dobra osobiste, a polegających na niezapewnieniu mu jak twierdził właściwych warunków odbywania kary, poprzez umieszczanie go w celach jak twierdził przeludnionych, brudnych, wymagających remontu, z tytułu czego doznał szkody w postaci pogorszenia stanu zdrowia. Nie może być usprawiedliwieniem dla opieszałości w dochodzeniu roszczeń, fakt braku wiedzy o możliwości wystąpienia przeciwko pozwanej jednostce Skarbu Państwa z powództwem odszkodowawczym.

Pozew wniesiony został 4 sierpnia 2014r. a więc ze znacznym przekroczeniem terminu do dochodzenia tego rodzaju roszczeń o jakim mowa wyżej. Z tych zatem już względów powództwo za okres 28 czerwca 2006 - 4 sierpień 2011r. podlegało oddaleniu, zważywszy na zgłoszony przez pozwanego zarzut przedawnienia.

Odnosząc się natomiast merytorycznie do pozostałej części zgłoszonego powództwa, to precyzując rodzaj naruszonych dóbr, które – zdaniem powoda – uzasadnia roszczenie o zadośćuczynienie, powołał się on ogólnie na przepisy kodeksu cywilnego.

Z treści pozwu jednoznacznie wynikało, iż w opinii powoda zachowanie pozwanego naruszyło jego dobro osobiste w postaci godności osoby ludzkiej i prawa do intymności. Na gruncie prawa polskiego można uzasadnić żądanie powoda z tytułu zadośćuczynienia regulacją wynikającą z art. 23 i art. 24 kc w zw. z art. 448 kc, bowiem pozwany zobowiązany był do zapewnienia powodowi takich warunków bytowych i sanitarnych, w których godność ludzka i prawo do intymności nie doznałyby istotnego uszczerbku.

Zauważyć jednak należy, iż na styku praw jednostki, a praw zagwarantowanych ogółowi niejednokrotnie dochodzi do problemu ograniczenia uprawnień jednostkowych celem zagwarantowania prawa ogółu, bądź też odwrotnie. W przypadku gdy dojdzie do konieczności ograniczenia praw jednostki, ograniczenia te muszą być każdorazowo uznane za niezbędne (konieczne) w demokratycznym państwie prawnym, ze względu na interes bezpieczeństwa publicznego, ochronę porządku prawnego lub prawa i wolności innych osób. Ograniczenia te precyzuje Konstytucja (art. 31 ust. 3 i art. 41 ust. 1), a także przepisy prawa międzynarodowego, które zostały ratyfikowane przez Polskę (w tym art. 9 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych czy art. 5 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności).

Indywidualizując powyższy problem na potrzeby niniejszego postępowania stwierdzić należy, że żadne z dóbr osobistych, także te wskazane przez powoda, nie mają charakteru absolutnego - bezwzględnego. W określonych przypadkach przepisy prawa mogą bowiem przewidywać ich uzasadnione ograniczenie. Do takiego uzasadnionego przypadku zaliczyć należy także stan jakim jest okres odbywania kary pozbawienia wolności. Oczywiście jest, iż już sama istota kary pozbawienia wolności polega na czasowym ograniczeniu wskazanych przez powoda dóbr osobistych. Ograniczenie to jednakże, jak sama nazwa wskazuje, nie ma charakteru całkowitego. Następuje tylko w tym zakresie, w jakim jest to konieczne dla zapewnienia realizacji dobra chronionego przez państwo, w tym zakresie, w jakim ograniczenie to można uznać jako normalny element kary pozbawienia wolności.

Obecnie brak jest przepisów rangi międzynarodowej, które regulowałyby ściśle kwestię warunków bytowych osób pozbawionych wolności. Brak jest przepisów, które w sposób konkretny wskazywałyby jakie ściśle określone warunki powinny obowiązywać w zakładach karnych państw sygnatariuszy. Wiele z nich wskazuje natomiast jakie ogólne standardy powinny spełniać pomieszczenia mieszkalne, dostrzegając ich znaczenie dla realizacji celów całości systemu penitencjarnego (por. N. Pawłowska, Prawo podmiotowe więźniów do powierzchni mieszkalnej Państwo i Prawo 2007/6 str. 85).

W tych okolicznościach każde z państw, w tym Polska, we własnym zakresie reguluje kwestie bytowe skazanych. Normy te są zmienne, zależne od wypadkowej uwarunkowań kulturowych, społecznych oraz ekonomicznych kraju. Każdorazowo jednak spełniają one przyjęte minima gwarancji praw jednostki, pomimo ich ograniczenia. W Polsce zasady odbywania kary pozbawienia wolności reguluje przede wszystkim ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku kodeks karny wykonawczy (Dz.U. Nr 90 poz. 557). Porusza ona między innymi takie kwestie jak cele wykonywania kary, rodzaje zakładów karnych, zasady wykonywania kary i jej indywidualizacja, prawa i obowiązki skazanego, zatrudnienie, nauczanie, działalność kulturalno-oświatową itp. Szczególne znaczenie z punktu widzenia zarzutów podniesionych przez powoda ma art. 110 § 2 kkw. W jego ramach ustawodawca zagwarantował, iż w celach mieszkalnych powierzchnia przypadająca na jednego skazanego nie może wynosić mniej niż 3 m. kw., cele muszą być wyposażone w odpowiedni sprzęt zapewniający warunki higieny, dostateczny dopływ świeżego powietrza, odpowiednią temperaturę i oświetlenie. Realizując delegację ustawową z art. 249 § 3 ust. 2 kkw Minister Sprawiedliwości rozporządzeniem z dnia 17 października 2003 roku (Dz.U Nr 186 poz. 1820) określił w sposób

szczególne warunki bytowe osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych. W jego ramach uregulował kwestię przyznawanej więźniom odzieży, obuwia, pościeli, środków higieny, oraz sprzętu stołowego, jak też normy wyposażenia w sprzęt kwaterunkowy cel mieszkalnych, miejsc i innych pomieszczeń w zakładach karnych.

Reasumując, rozporządzenie to wraz z powołanym przepisem kkw jest podstawowym aktem prawnym gwarantującym więźniom w Polsce przewidziane przez polskiego ustawodawcę tzw. standardy odbywania kary pozbawienia wolności. Są one sui generis idealnym wzorcem polskiego ustawodawcy, który powinien być każdorazowo zapewniony osobom osadzonym, jako gwarancja zapewnienia pewnej równowagi pomiędzy prawami jednostki, a koniecznością ich ograniczenia dla potrzeb ogółu.

Zastrzec jednak należy, iż samo naruszenie powyższych norm nie może prowadzić do konstatacji, iż doszło do naruszenia konkretnego dobra osobistego. Brak jest w tym zakresie w opinii Sądu automatyzmu. Dobro osobiste samo w sobie bowiem nie jest wprost powiązane z normą prawną gwarantującą minimalne standardy dla osób odbywających karę pozbawienia wolności. Normy te mają jedynie gwarantować przestrzeganie dóbr osobistych. Ich naruszenie nie musi oznaczać, iż konkretne dobro osobiste rzeczywiście zostało naruszone, niewątpliwie jednak może prowadzić do takiegoż ustalenia in concreto.

Tak więc dla oceny czy nastąpiło naruszenie przepisów prawa konieczne jest kompleksowe zbadanie warunków pobytu skazanego. Dopiero ustalenie, że przeważająca większość elementów składających się na ogół warunków i rygorów pobytu podlega negatywnej kwalifikacji może stanowić o naruszeniu norm prawnych. Ocenie poddać należy więc nie tylko powierzchnię celi ale również liczbę osób w niej osadzonych, warunki sanitarne, możliwość zachowania prywatności, ilość czasu spędzanego poza celą, możliwość korzystania z zajęć sportowych, możliwość pracy, wiek, stan zdrowia, następstwa psychiczne i fizyczne. Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka kładzie nacisk na obiektywną ocenę przyczyny, skutków i zamiaru, nie zaś subiektywne odczucie dyskomfortu osadzonego.

Dla przyjęcia odpowiedzialności za zadośćuczynienia z tytułu naruszenia dóbr osobistych zgodnie z art. 24 k.c. konieczne jest zaistnienie 3 przesłanek, a więc oprócz bezprawności działania sprawcy również dwie inne przesłanki tj:

1. istnienia dobra osobistego podlegającego ochronie
2. jego naruszenia lub zagrożenia.

Bezprawność działania pozwanego jest objęta domniemaniem prawnym, co oznacza, że powód nie musi jej wykazywać. Samo zaś stwierdzenie bezprawności zachowania pozwanego jest tylko jedną z trzech przesłanek jego odpowiedzialności. Nie może więc samo przez się prowadzić do odpowiedzialności pozwanego. Odpowiedzialność ta powstaje dopiero z chwilą jednoczesnego spełnienia powyższych trzech przesłanek.

Zgodnie z ogólną zasadą dowodową wyrażoną w art. 6 kc i art. 232 kpc w przedmiotowej sprawie ciężar wykazania istnienia dobra osobistego podlegającego ochronie oraz faktu jego naruszenia spoczywał na powodzie jako osobie, która z faktów tych wywodzi określone skutki prawne. Powód mógł wykazać powyższe fakty wszelakimi dowodami. W przypadku zaś skutecznego wykazania naruszenia dobra osobistego pozwany mógłby zwolnić się z odpowiedzialności dopiero poprzez wykazanie, iż jego działanie (zaniechanie) nie miało charakteru bezprawnego – tj. było zgodne z wiążącym go prawem (domniemanie bezprawności działania).

Zważywszy na powyższe podkreślić należy, iż przy ocenie czy doszło do naruszenia dobra osobistego każdorazowo koniecznym jest kompleksowe zbadanie wszystkich warunków pobytu skazanego w zakładzie karnym. Powód w procesie dowodzenia nie może więc ograniczyć się jedynie do wykazania nieznacznych odstępstw od przyjętych przepisów. Te bowiem jak zaznaczono co do zasady nie mogą świadczyć o naruszeniu tegoż dobra.

Zgodnie z art. 6 k.c. ciężar udowodnienia danego faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Ciężar dowodu faktu naruszenia dobra osobistego, a gdy powód dochodzi zadośćuczynienia pieniężnego - także ciężar dowodu doznanej wskutek naruszenia dobra osobistego krzywdy, spoczywa na powodzie jako osobie wywodzącej z

tych faktów skutki prawne. Co do tych faktów, inaczej niż co do bezprawności naruszenia dobra osobistego, art. 24 § 1 k.c. ani żaden inny przepis, nie zmienia wynikającej z art. 6 k.c. reguły rozkładu ciężaru dowodu, ustanawiając na rzecz powoda domniemanie prawne ziszczenia się tych faktów (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2011r. III CZP (...), Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2012 r. I CSK (...)).

Jeżeli więc powód dochodzi - tak jak w niniejszej sprawie - zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę wskutek naruszenia jego godności przez osadzenie go w celi więziennej bez zapewnienia minimalnej powierzchni przypadającej na jednego osadzonego i odpowiednich warunków sanitarnych oraz socjalnych, to na nim spoczywa ciężar dowodu osadzenia go w określonym czasie w takich warunkach i wynikłego stąd naruszenia jego godności oraz doznania krzywdy niemajątkowej. Zasadniczym skutkiem nałożenia na niego ciężaru dowodu tych faktów, jest oddalenie powództwa, gdy w sprawie nie dojdzie do ustalenia tych faktów. Konsekwencją spoczywania na powodzie - z wspomnianym skutkiem - ciężaru dowodu wskazanych faktów jest oczywiście także powinność zgłoszenia przez niego dotyczących tych faktów dowodów.

Wyjaśniwszy powyżej zasady dowodowe rządzące niniejszym procesem po pierwsze, dojść należy do wniosku, iż powód na którym spoczywał ciężar dowodu, nie dowiódł swych twierdzeń o złych warunkach socjalno – bytowych w czasie odbywania kary, albowiem w sprawie tej nie zaoferował dowodu, poza własnymi twierdzeniami w tym przedmiocie, który potwierdzałyby jego zarzuty zawarte w pozwie, a które odnosiłyby się do okresu odbywania przez niego kary pozbawienia wolności. Analizując uzasadnienie pozwu oraz treść zeznań powoda stwierdzić należy, iż powód poza ogólnikowymi twierdzeniami na temat stopnia naruszenia jego dóbr osobistych, i przeczeniu twierdzeniom pozwanego, nie powołał żadnych konkretnych dowodów na fakty mogące stanowić przesłankę do szczegółowych ustaleń w przedmiocie skutków umieszczenia go w przeludnionych, brudnych i pozbawionych wentylacji celach, oraz konkretnego wpływu tegoż osadzenia na jego zdrowie.

Tym samym uznać należało, iż przeprowadzone przez sąd dowody głównie przedstawione przez pozwanego, na okoliczność twierdzeń o warunkach odbywania kary w Zakładzie Karnym w C., nie potwierdziły zarzutów podnoszonych przez niego w pozwie. Powód nie przedstawił jakichkolwiek pism kierowanych do administracji pozwanego aresztu z zastrzeżeniami, że warunki bytowe w celach w których powód był osadzany wykaczały poza dolegliwości związane z istotą odbywania kary pozbawienia wolności.

Przypomnieć trzeba, że powód domagał się ochrony prawnej z uwagi na naruszenie - jego zdaniem - dóbr osobistych, w postaci: godności, prywatności, intymności i zdrowia. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 5 lipca 2012r. ujął to zagadnienie stwierdzając, że „otwarta lista chronionych prawnie dóbr osobistych została uzupełniona o uprawnienie do godnych warunków odbywania kary w zakładach karnych. Wskazane godne warunki obejmują również zapewnienie prywatności i intymności, m.in. związanych z potrzebami fizjologicznymi. Niemniej nie przewidują one zapewnienia samodzielności pomieszczeń przeznaczonych na toalety ani oddzielenia murem od pozostałej części celi (por. wyrok SN z dnia 5 lipca 2012 r., IV CSK (...), niepublikowany, zamieszczony w LEX nr 1228452). Powód nie wykazał i nie udowodnił, że odbywając karę pozbawienia wolności został pozbawiony prywatności i intymności.

Sąd Okręgowy podziela opinię powoda, że warunki odbywania kary pozbawienia wolności stworzone w pozwanej jednostce penitencjarnej mogły być nie komfortowe i nie zawsze umożliwiały mu zachowanie prywatności w takim stopniu, jakiego by sobie życzył. Powód powinien jednakże pamiętać o tym, że osadzony zawsze musi się liczyć z ograniczeniem przestrzeni życiowej, prywatności, intymności oraz niższym niż na wolności standardem życia. Stanowią one bowiem istotę kary pozbawienia wolności. W tym też zakresie godność i wolność osoby osadzonej musi czasami doznać ograniczeń. W ocenie Sądu stan faktyczny niniejszej sprawy nie wskazuje na to, by ograniczenia i niedogodności związane z odbywaniem kary pozbawienia wolności, które spotkały powoda były szczególnie dotkliwe. Jak stwierdził Sąd Apelacyjny we Wrocławiu (uzasadnienie wyroku z dnia 6 grudnia 2007 roku, sygn. akt I ACa (...)), samo osadzenie w niekomfortowych warunkach nie jest wystarczającą podstawą do uwzględnienia żądanie zasądzenie zadośćuczynienia. Warunki, w których przebywał powód nie mogą być bowiem ocenione jako niegodziwe, gdyż osoba osadzona musi się liczyć z ograniczeniami i dolegliwościami. Możliwość domagania się zadośćuczynienia istnieje

natomiast wówczas, gdy umieszczenie w celi zostało połączone z jednoczesnym naruszeniem takich podstawowych standardów jak zapewnienie każdemu osadzonemu oddzielnego miejsca do spania albo oddzielenia węzła sanitarnego od ogólnej przestrzeni celi.

Podkreślenia wymaga, że powód naruszając porządek prawny, dopuszczając się czynu karalnego, miał zapewne świadomość, że za popełnione przestępstwo zostanie mu wymierzona kara, a to z kolei spowoduje odizolowanie, ograniczenia i konieczność przebywania na znacznie mniejszych powierzchniach niż na wolności. Państwo w miarę swoich możliwości finansowych realizuje obowiązki humanitarnego wykonywania kary pozbawienia wolności m.in. poprzez nieodpłatne dostarczenie cel więziennych o określonym standardzie, wyżywienia, stworzenie osadzonemu możliwości podejmowania nauki i spędzania wolnego czasu w placówkach penitencjarnych, jednakże nie można oczekiwać, że przeznaczy wszystkie posiadane środki na ten właśnie cel. Prawomocnie orzeczona kara bezwzględnego pozbawienia wolności, jak i warunki jej odbywania, są naturalną konsekwencją przestępczej przeszłości skazanego, stanowiąc element polityki karnej w postaci prewencji indywidualnej (odstraszałającej sankcji za popełnienie czynu zabronionego). Natomiast odbywanie kary pozbawienia wolności jest w sposób immanentny związane z licznymi ograniczeniami niedogodnościami, a obowiązkiem Skarbu Państwa – jako podmiotu odpowiedzialnego w ramach tzw. imperium za realizację polityki penitencjarnej jest jedynie zapewnienie osadzonemu ustawowo określonych standardów (por. wyrok SA w Łodzi z dnia 6 marca 2013r. (...)).

W orzeczeniu z dnia 17 grudnia 1996 r.,(I CKU (...), OSNC 1997, nr (...), poz. (...)) z glosą A. Zielińskiego, Pał. 1998, nr (...), s. (...) i nast.), Sąd Najwyższy stwierdził zaś, iż rzeczą sądu nie jest zarządzenie dochodzeń w celu uzupełnienia lub wyjaśnienia twierdzeń stron i wykrycia środków dowodowych pozwalających na ich udowodnienie, ani też sąd nie jest zobowiązany do przeprowadzenia z urzędu dowodów zmierzających do wyjaśnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 232). Obowiązek przedstawienia dowodów spoczywa na stronach (art. 3), a ciężar udowodnienia faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie (art. 227) spoczywa na stronie, która z tych faktów wywodzi skutki prawne (art. 6 k.c.).

W konsekwencji stwierdzić należy, że powód nie wykazał okoliczności przebywania w celi przeludnionej, lub by w inny sposób doszło do naruszenia jego godności czy prawa do intymności a w konsekwencji zasadności skutecznego domagania się ochrony w oparciu o art. 24 k.c. w związku z art. 448 k.c. i żądania z tego tytułu zadośćuczynienia, w konsekwencji czego sąd oddalił jego powództwo.

Sąd postanowił odstąpić od obciążania powoda kosztami procesu na podstawie art.102 kpc.

Zgodnie z treścią art.102 k.p.c. w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów lub nie obciążyć jej w ogóle kosztami. Natomiast według art.98 §1 k.p.c. strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony. A zatem decydujące znaczenie dla obowiązku zwrotu kosztów procesu ma jego wynik, zaś wyjątek od powyższej ogólnej zasady przewiduje art.102 k.p.c., który pozwala w szczególnie uzasadnionych wypadkach na zasądzenie od strony przegrywającej tylko część kosztów lub nie obciążanie jej w ogóle kosztami, przy czym przepis ten nie może być rozszerzająco wykładany i wyklucza uogólnianie, a może być stosowany w zależności od konkretnego przypadku.

Do kręgu okoliczności uzasadniających zastosowanie art. 102 należy zaliczyć zarówno fakty związane z samym przebiegiem procesu (dążenie do szybkiego zakończenia procesu, do szybkiego wyjaśnienia wszystkich istotnych faktów), jak i fakty leżące na zewnątrz procesu zwłaszcza dotyczące stanu majątkowego czy sytuacji życiowej. Okoliczności te powinny być oceniane z uwzględnieniem zasad współżycia społecznego (por. postanowienie SN z dnia 14 stycznia 1974r., sygn. IICZ (...), LEX nr (...)).

Powód postanowieniem Sądu wydanym w niniejszej sprawie w dniu 2 października 2014r. został zwolniony od obowiązku ponoszenia kosztów sądowych. W ocenie Sądu orzekającego w niniejszej sprawie, sytuacja powoda

nie uległa zmianie w stosunku do początkowej fazy procesu i nadal zachodzi tego rodzaju szczególny wypadek uzasadniający zastosowanie art.102 k.p.c.

Na oryginale właściwy podpis